

Ljubljanski potres.

(Spisal dr. Fr. L.)

Bela Ljubljana si pač ni želela, da bi postala imenitna tako, kakor jo je znamenito storila noč od dne 14. do 15. minulega meseca. Imenitnost je dvoumna stvar: tudi nesreča in pregreha jo pridobi človeku. A drago ali pa pogubno je kupljena taka imenitnost. Tudi Ljubljana jo je kupila drago, jako drago. O Ljubljani pišejo časopisi vse vprek, ogledovat jo hodijo od blizu in daleč: a domačinu, Ljubljančanu, kateremu je potres razdejal domače ognjišče, krči se srce, ko gleda polne ulice radovednežev.

Tudi mi pišemo težko o ljubljanskem potresu. Vsa stvar nam je še tako blizu, in prav za prav še ne vemo, ali je sklenila razburkana zemlja z nami mir sedaj, ko to pišemo, ali pa se pripravlja za nove udarce. Vendar treba nam zaznamovati ta dogodek v listu, da bode našim znancem in potomcem kaj spomina letošnje velike noči.

Nenavadni letošnji podnebni dogodki so nas sicer nekoliko utrdili še za hujše težave. Ko smo gledali pred seboj po mestu ne samo velike kupe, marveč cele griče snega, ko smo dan za dnevom hodili po mestu v hudem metežu, kakor bi bili na visokih planinah, ko se je naposled zaprla celó pot od vseh strani in se je napovedovala draginja, nismo se mogli nadejati od bodočnosti nič dobrega.

Nato pa je prišla nad naše barjane strahovita povoden koncem sušca in začetkom malega travna. Vse ljubljansko barje je bilo kakor veliko jezero, iz katerega so molele hišice ubogih barjanov. Ljubljana je ž njimi žalovala in gledala s strahom kipeče valove sicer tako pohlevne Ljubljanice.

Veliki teden razprostrè na vse strani blagodejen mir. Ljubljančani smo se veselili lepih dnij, ki so nas tolažili po hudi zimi. A gorkota je rastla nenavadno hitro, in na veliki petek bi bil človek po poletni vročini sodil, da se je priroda zaletela.

A veselje je bilo kratko. Veliko saboto je začelo deževati in procesije smo obhajali v cerkvah. Veliko nedeljo zjutraj pa smo videli po polju in strugah sneg. Velikonočni začetek je bil torej neprijazen.

Velikonočni ponedeljek je večinoma po Slovenskem jako vesel dan. Tako je legla tudi Ljubljana 14. dne m. m. mirno k počitku, upajoč lepšega velikonočnega ponedeljka. A kako se je vzbudila! Večina pač ni čutila, da se je treslo kmalu po najstji uri. Ob 11. uri 17 minut

pa nas je prebudilo tako silno gibanje, kakor bi bili na viharnem morju. Dvignilo te je kvišku, potem pa spustilo v nižavo, zibalo in valilo sem in tje, kakor bi bila vsa zemlja trdnost omagala in bi se moral pogrezniti v globočino. Da — v globočino gremo, to je bila pač misel največ Ljubljančanov, ki so se šele takrat vzbudili. In vmes ropotanje pohištva, pokanje in škrtanje sten, hreščanje stropov, rožljanje opeke, padanje dimnikov, in okrog tebe temna noč, gosta megla prahú, da si težko dihal, če ni padel celó debel omet na tvojo glavo: vse to je bilo nepopisno grozno. Hvala Bogu, da je trajalo le malo časa! Marsikdo sam ni vedel, kako je prišel na tla pod milo nebo. Drugače pa je bilo, kjer so bili majhni otroci ali celó otročiči ali bolniki. Tu je bilo jokú in stokanja, da bi se pretreslo najtrše srcé. In z ljudmi je izražala grozo vsa priroda: živina se je v nemiru tresla in tulila, ptiči so preplašeni letali, in v tleh je bobnelo, kakor od daljnega močnega gromenja.

To je bilo klicanja, vpitja in raznovrstnih znamenj groze kmalu potem po ljubljanskih ulicah! Iz hiš pa se je čulo jednako klicanje onih, ki so še ostali med zidovi. Gledal sem že marsikak pojav, ki ga napravlja v človeku strast ali močna razdraženost: toda stráhu se ne dá primerjati nobeden. Najpametnejši ljudje so iz uma in se ne dadó umiriti.

Večina meščanov je prebila drugi del noči pod milim nebom. Sreča, da je bilo nebo jasno.

A potresi so vznemirjali ljudi v jedno mer. Zlasti hud udarec se je čutil ob polnoči in nekako tričetrt na štiri, potem pa po četrti in peti uri dvakrat.

Kakšno jutro po taki noči! Kam bi šel, kaj bi storil? Ljudje so pred cerkvami stali, a bile so večinoma zaprte. Tudi svetega jutra niso zvonili drugod, kakor pri sv. Nikolaju in svetem Petru. Na javnih prostorih pri znamenjih so se zbirali in glasno skupno molili.

Poleg teh lepih, četudi žalostno ganljivih prizorov, videlo in slišalo se je kmalu tudi marsikaj smešnega. Kako se je lagalo ono jutro! Kmalu smo slišali, da je Dunaj do tal podrt, da Celja več ni, da je ta ali ona cerkev v razvalinah, da je toliko in toliko ljudij ubitih in tako dalje. Obleka ljudij tudi ni bila vseskozi primerna: Odeja s postelje in druga jednaka navlaka je bila dobra, da je le varovala občutljivega mraza. Koliko so si imeli povedati ljudje! Kako je ta oblekel hlače narobe, deval klobuk na nogo, več stvari prevrgel poprej, predno je

našel potrebno: vse to je šlo oni dan od ust do ust, zakaj pomenka ni bilo nikjer drugega kakor samo o potresu.

Novi in zanimivi prizori so se pa začeli zvečer: nihče ni hotel spati pod streho v hiši, vse je leglo pod milo nebo. Vozniki so vozili postelje, nosači so nosili, tretji razgrinjali in postiljali po golih tleh po njivah ali travnikih: tako se je zdelo, da so hiše zastrupljene in da se jih ogiblje, kar se le more. In noč je bila tako mrzla, da je bilo drugi dan slane, kakor bi bil zapadel sneg. Koliko ljudij je obolelo! Hripavo pa je bilo vse vprek.

To bivanje pod milim nebom se je priljubilo Ljubljancanom tako, da so jednako ravnali tudi naslednje dni, četudi ni bilo več nevarnosti. Ker je bilo mnogo cerkev poškodovanih, kakor sv. Jakopa, frančiškanska, trnovska, — zato so se opravljale sv. maše pod milim nebom, kakor v ponedeljek tako še naslednje dni. Tudi popoldanska služba božja se je obhajala pod nebom, kar je bilo zares veličastno in ganljivo.

Ko so minuli prazniki, jeli so ljudje natančneje ogledovati škodo. Komisije so jele hoditi od hiše do hiše, delavci pa so imeli obilo dela. Tu treba popraviti streho, tam odstraniti kosove dimnikove, drugodi podpirati omajane stene. Na trgih se gradé lesene kolibe, stavijo se šotori in delé jedi. Po ulicah pa pohaja obilna množica ljudij raznega posla in oblačila, da je domačinu čudno pri srcu. Ljubljana je kakor izpremenjena. Največ hiš je zunaj in znotraj podprtih, nekatere ulice so zaprte in zastražene, ker preti ta in oni dimnik, da se podrè, ali

stena, da razpade. Mnogo družin ne more bivati v navadnem stanovanju, zato so zapustili Ljubljano, druge bivajo v železničnih vozovih, nekatere celó — kakor nekdanj Dijogen — v sodih, vsaj po noči spé v takih vsestransko utrjenih bivališčih. Zéljarji v Trnovem in Krakovem vidijo sedaj, kako porabni so njihovi sodi in čebri. Izprva so nekateri bivali na vozovih za drago plačilo, kar ni v čast ljubljanskim prevoznikom, drugi po hlevih, kolnicah; izkratka: čimbolj malovredna in zavržena je bila kaka luknja, tem več časti in vrednosti je imela v teh dnevih. Marsikak razvajenec se je učil, kako se počiva na slami, in se prepričal, da more Bog postaviti berača in bogatina na isto stopinjo. Celó našim kmečkim ljudém so prišle solze v oči, ko so videli razne gosposke družine potikajoče se tukaj in tamkaj. Prav ta stran je bila najžalostnejša ob potresu.

Vesela stran pa je bila in je, da razni dobrodelni zavodi, razna mesta in družbe hité pomagat ponesrečeni Ljubljani. Od vlade do borne družine, od bogate kranjske hranilnice do skromnega društva — vse sklepa, kako bi se pomaglo Ljubljani. Seveda — pomagalo se bo le malo, ker škoda je velikanska. A da bi se vsaj v tem malem obsegu ravnalo previdno! Med mesti se odlikuje najbolj Dunaj, ki kaže na razne načine, da je vendar-le naša prestolnica, središče cesarstva, dom usmiljenih, krščanskih in avstrijskih src. Da je pa naš presvetli cesar med podporniki prvi, to mu daje vnovič čast in pridobiva našo ljubezen njemu — dobremu očetu.

(Konec.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjižnica za mladino. 1., 2., 3. snopič. Zopet novo podjetje, katero zalaga „Goriška Tiskarna“; ustanovila je je „Zaveza slov. učit. društev“. Izhaja zadnji dan vsakega meseca v trdo vezanih snopičih. Cena naročnikom za 12 snop. 1 gld. 80 kr., posamezni snopiči po 20 kr. Bridka je tožba v prilogi k 2. snop., da s 1. sn. ni bilo sreče pri naročnikih. — Prvi snopič prinaša povest „Dva brata“, na podlagi ital. izvirnika spisal Dušan Mladinski, nagradil prof. A. Bezenšek. Kaže dva čisto različna značaja, ki sta odločilna za življenje dveh bratov. Ptuja tla se ji po vsebini poznajo preveč. Namesto dolgega: „dovoliti ti pa hočem“ naj bi se reklo: „dovolim ti pa“ (str. 45). Izrazi: „malodobnik“, „hudobnik“, „nekaternik“, „nehvaležnik“ ne delajo pisave poljudne, četudi nekaj let sem „nekaterniki“ s takimi oblikami jako tiščé na dan, pa so le „nekaterniki“.

Janezov zapeljivec postane nekako prehitro „čarodejec“. Samogovor na str. 62 in 63 dolgočasi. Iz drugega spisa: „Milosrčna Zorana“, nemški spisal Frisch, poslov. Janko Leban, lepo odseva milo- in dobrosrčnost. Nepotrebno je, da se je „kolovoz“ potegnil v „kolovoznik“ (str. 98). — Drugi snopič obsega daljšo povest: „Veselje in žalost“, po nemškem izvirniku Fr. Frisch-a prosto poslov. J. Leban. Umevali jo bodo lože dečki iz boljših stanov. Četudi je vrlo zapletena in dobro razvozlana, vendar bi trebalo kazati mladini še, naj svoje nade na uspešno delo stavi vedno v božjo pomoč. Na str. 29 naj bi se učitelj lepo „zahvalil“, ne pa rekel: „Dovolite, da vas tudi jaz kar najiskrenejše zahvaljujem za to.“ Na str. 68 je miza obložena „dobrih jedij in izborne pijače“, na str. 90 pa je bil Gornik v „srajčnih rokavih“ = Hemdärmel; mi bi rekli, da je bil „golorok“. V teh dveh snopičih je marsikaka beseda stolmačena pod črto, nekatere n. pr. „nedostajati“

sovo“ v morju čarobne svetlobe. Solze veselja oblijejo paznega gledalca, ki občuduje to delo, ki se dá le gledati in občudovati, ne pa dovolj popisati.

„Kdor je videl Rafaelovo „izpremenjenje“, ta ne bo po drugem vprašal, videl je res pravo velečastno izpremenjenje, kakoršno sploh more človeška umetnost ustvariti, in človeško oko prenašati“. . . pravi odlični kritik Schadow.

Rafael sam je bil v ta najlepši sad svojega delovanja ves zaljubljen. Nanj je vporabil vso svojo orjaško sposobnost. Vasari lepo in resnično dé: „Zdi se, da je ta nedosegljiv veleum, Rafael, zbral vse svoje moči, katere je imel, da bi v obličju Izveličarjevem zadnjič razodel vse sile in kreposti lepih umetnostij; zakaj, ko je dovršil to rajsko obličje, potem ni prijel več čopiča, smrt ga je doletela.“

Pomladi l. 1520. je namreč Rafael zbolel, ko je dovršil šele komaj polovico „izpremenjenja“. Pogubna mrzlica ga strese; hitro ginejo njegove moči; roke, ki niso do takrat še nikdar počivale, ki so ustvarile v primeroma jako kratkem času neverjetno veliko, odrekle so dolžno pokorščino. Pred svojo smrtno posteljo velel je postaviti Rafael svoje zadnje delo, to ganljivo „izpremenjenje“. Vedno in vedno je upiral zatemnele oči v Jezusa; zroč v njegovo obličje, zatise trudne oči, da bi — upamo, takoj zagledal z dušo svojo obličje Onega, katerega je tukaj vesoljnemu svetu uprizoril tako neizrekljivo lepo. Na veliki petek, dné 6. mal. travna, leta 1520. na svoj rojstveni dan je umrl, star šele 37 let. Za večni Rim je bila njegova smrt nenadomestljiva izguba, grozen udarec. Ljudstvo je jokalo; sam Leon X. je prelival grenke solze in dolgo se ni dal utolažiti. K Rafaelovemu odru,

pred katerim je vedno stalo „izpremenjenje“ — pač lepo znamenje njegove smrti — vrelo je na stotisoče žalujočega naroda. Rafael je bil namreč ljubljenec rimskega ljudstva. On v Rimu ni slovel samo kot vzoren umetnik, ne, poznalo ga je celo večno mesto in ž njim Italija in inozemstvo kot moža posebno čednostnega značaja. Reklo se je obče: Rafael je lep, kakor angel, nedolžen, kakor angel, in slika, kakor bi bil angel! Pokopali so ga v Pantheonu, kjer še sedaj počivajo njegovi zemeljski ostanki. Kardinal Bembo, njegov iskreni prijatelj in ljubeznivi svetovalec, zložil mu je klasičen grobni napis, ki se glasi:

*Ille hic est Rafael, timuit quo sospite vinci
Rerum magna parens et moriente mori.*

Krasne besede! katere bi prosto poslovenili: Oni slavni Rafael tukaj počiva; v njegovem življenju se je bala velika mati stvarjenja (narava), da jo bo premagal, a ž njegovo smrtjo se je bala, da bo tudi sama umrla!

Vasari, ves zavzet za njegovo velikost, proslavlja ga lepo, ko pravi v odličnem življenjepisu: „Srečni in blaženi veleum! Vsakdo rad o Tebi govori; poveljuje Tvoja dela in občuduje vsako črto, katero si Ti zapustil. Skoraj bi bilo s smrtjo tega plemenitega umetnika tudi slikarstvo izmrlo, zakaj, ko je on zatisnil oči, oslepelo je tako rekoč tudi ono. Nam pa, ki še živimo, ostaje dolžnost, dobri, ali boljše rečeno, popolni vzgled posnemati, katerega nam je zapustil. Njegov spomin moramo hvaležno v srcu ohraniti, kakor to tirja naša dolžnost in zahtevajo njegove nesmrtnne zasluge. Ohranimo mu torej častitljiv spomin v besedi in govoru!“

In tako bodi!

(Dalje.)

Ljubljanski potres.

(Spisal dr. Fr. L.)

(Konec.)

Ako že ob drugih časih radi pozvedujemo, iz katerih vzrokov izvirajo razni dogodki v naravi, koliko bolj tedaj, kadar so nam dogodki živo pred očmi! Tako smo tudi v dosedanjih dnevih ljubljanskega potresa živo razpravljali in obdelovali vprašanje, od kodi je neki ta moč, ali kaj se godi pod zemljo, da nam dela tak nemir nad zemljo? Bavili smo se s tem v pogovorih, čitali smo nove in stare knjige, zavedno segali po časopisih in izkušali zvedeti kaj trdnega. A zvedeli nismo. Zlasti to je rojilo večini po glavi, ali se bo potres še po-

navljal, ali ne; ali se bodo naša tla gibala še dolgo, ali pa se smemo mirno oddahnuti in potolažiti tudi boječe znance. Ne, tudi tega nismo zvedeli. Mnogim namreč, ki so napovedovali razne reči natančno, nismo mogli verjeti, ker se je lahko videla laž ali izmišljotina. Kdor je pa pisal ta čas o potresu umno, povedal je samo nekaj splošnih mislij ali pa zgodovinskih dogodkov, in priznal je naposled, da več ne vé.

Pripoznati svojo nevednost, to je lep kos modrosti. Mislim, da drugače tudi mi ne smemo ravnati. Zato ne mislimo v teh-le vrsticah po-

vedati nikake nove razlage, marveč s preprostimi premišljevanjem želimo samo napotiti čitatelja, da si sam nekoliko pojasni to stvar, kolikor se namreč dandanes dá pojasniti.

Ljubljanski potres nam je kazal dvojno gibanje: včasih nas je več ali manj privzdignilo kvišku, včasih nas je zazibalo sem in tje, ali je pa bilo prvo in drugo gibanje skoro ob enem ali hitro drugo za drugim. Potemtakem so se tla pod nami nekoliko (večinoma jako, jako malo) privzdignila, ali so se zganila na jedno stran in od tam šinila zopet nazaj, ali pa so se celó gibala sem in tje, kadar je bilo huje, kakor se n. pr. giblje mehka žolca sem in tje, kadar jo stresemo. Lahko je bilo spoznati, da se to gibanje ne začinja polagoma ali počasi, marveč hipoma: torej izvira iz udarca ali sunljeja. V zemlji se nekaj dovrši ali pa šele začinja hipoma, da ob trda tla pod nami udari, in ta udarec napravi oni sunljej in tresenje, katero občutimo vrh tal. Trese se zemlja jako različno, in ob istem potresu nejednako na raznih krajih, kakor smo opazovali tudi v minulih dnevih; vendar je to tresenje vselej neko gibanje, katero imenujemo valovito, ker ima tako obliko in se tudi prav tako širi, kakor valovi. Če vržeš kamen v vodo, nastanejo valovi okrog tistega mesta, kjer se je pogreznil kamen, in gredo dalje in dalje. Tu ne gré nikakor del vode naprej, listič na površini se vzdigne in poniža; samo gibanje se širi, dokler se ne ustavi ali ne razgubi. In le táko gibanje zemeljske skorje nas trese ali maje ob potresu.

Sedaj lahko umevamo, kako pride ona skrita zemeljska moč do nas. Ako je kaj udarilo na zemeljska tla prav pod nogami ali ne daleč od tam, kamor so obrnjene noge stoječega človeka — seveda bolj ali manj globoko —, tedaj nas kar sune od spodaj, privzdigne, pa zopet spusti v nižavo. Kadar so se pa tla stresnila v prvič daleč od nas, tedaj pride tisto gibanje do nas v valovih, zakaj stresena zemeljska površina dela valove prav tako, kakor stresena voda. To se je videlo tudi ob tem potresu, posebno v Vodichah.

Torej hipoma nastane tisto malo gibanje, katero občutimo kot potres. Skoro gotovo se tla pod nami večkrat polagoma in jako malo vzdigujejo in znižujejo, a tega ne opazi nihče brez orodja.

Čudno pač! Kaj bi neki v zemlji tako udarilo ali sunilo? Seveda, ko bi mogli iti prav globoko v zemljo in bi nesli s seboj razna znanstvena orodja, dognali bi kmalu, odkodi je bil potres; toda, ker ne moremo v zemljo posebno globoko, zakrita nam je ona moč, ki dela potrese, in kar vemo o nji, vemo le iz primerjanja in raznega sklepanja.

Potres občutimo na zemlji, kadar pade na tla kaj težkega; zatorej si mislimo, da se utegne tudi v zemlji kaj podreti, pasti in tako potresti tla. Zares je semtertje čisto gotovo, da se v notranjih zemeljskih votlinah kaj utrga, včasih jako velike množine, in tako strese bližnje kraje. A votline niso prav globoko v zemlji, zato so te vrste potresi bolj 'površni', kakor bi rekli, in se ne čutijo daleč. Ker se pa mnogi potresi — kakor n. pr. poslednji ljubljanski — čutijo jako daleč, po več stopinj zemske širjave in dolžine, zato morajo biti znotraj tudi drugi vzroki potresnih udarcev.

Zlasti dandanes, ko narejajo prebrisani ljudje razne snovi za razstreljanje, in ko napravljajo s takimi razstrelivnimi snovmi grozno škodo po večjih mestih, mislimo nehoté, da je morda tudi pod zemljo kaj takega, da se razstrelji ali razpoči. Četudi ni smodnika ali dinamita, razpočijo se lahko razni plini, razpočijo se prostori, v katerih je nastalo veliko sopare, ki naposled puhne in udari iz njih. Zares se je čul tudi ob ljubljanskem potresu, kakor mnogi trdé, pred ali med glavnim udarcem grozovit tresek, kakor bi bilo blizu treščilo ali strelilo z močnim topom. Da se zares razpočijo pod zemljo na ta ali oni način te ali one snovi in prostori, v katerih so stisnjeni sopari, to je čisto trdno in se lepó opazuje pri ognjenikih. Ognjeniki mečejo iz sebe največ neko pepelasto, a z raznimi tekočimi stvarmi zmešano snov ali lavo, vmes tudi večje kose in sicer večkrat s takim pokom in skoro takim načinom, kakor bi kdo streljal. Iz tega se vidi, da se sopari znotraj silno zgosté, potem pa ven pahnejo one stvari, ki jim zapirajo pot iz žrela. V ognjenikih udarjajo sopari na dan; mislimo pa lahko in po pravici, da ne udarjajo povsodi, zlasti ne tam, kjer je vrhna skorja gosta in močna. Tedaj se občutijo samo potresi. Take potrese imenujejo vulkanske, ker imajo isto naravo kakor vulkani in se čutijo tudi največ poleg ognjenikov. — Mimogredé omenjamo, da razlagajo nekateri ognjenike in potrese celó iz onega dela naše zemlje, ki je sredi trde zemeljske skorje in je — kakor učé — ves mehak in ves žareč, kakor raztopljeno železo. Mislijo, da pritiska grozna moč tega stopljenega jedra ob trdo skorjo in nareja potrese. To misel zagovarja sicer marljivi preiskovalec potresov Rudolf Falb, ki se pa v drugih stvareh, trditvah in 'prerokovanjih' kaže skoro ničemernega sanjača.

A še nekaj utegne potresti zemljo. Čitatelj naj ima pred očmi visoko goro z neznansko množino skalovja, ki se dviga nad planjavo v višave. Taka gora pač pritiska z neizrekljivo silo na tla. Zares neizmerna je bila tista moč, ki je pahnila goré in gorovja v tako višavo nad

morje, kakor so n. pr. naše Planine ali celó azijske Himalajske gore. No, natančneje ne preiskujemo, kaj je gore dvignilo kvišku in kaj jih drži, pač pa je lahko umevno vsakemu čitatelju, da ni prav nič čudno, ako se gore na razne načine zlasti ob svojih robéh, kjer se pogrezajo kakor zagozde v zemeljsko skorjo, po malem udirajo, ali zopet vzdigajo, ali bližnje zemske dele odrivajo, stiskajo itd. Sploh je pa vsa zemska skorja nekak tak pas, ali — dejal bi — taka lupina, ki se vedno bolj krči, zato pa pritiska vsak kos in del skorje na drug del, in pritiskanje ima silno moč. Najlože umeva to tisti, ki pozna lastnosti in moči obokov v stavbah. — Učenjaki trdé, da tudi te moči narejajo potrese, ker se razni kosi in deli tlačijo in tudi izrivajo, včasih polagoma, včasih naglo, z razpokami, podrtinami in silovitim gibanjem, da je le preveč občutijo tudi zemski prebivalci. Trdé pa učenjaki tako o potresih zato, ker so dognali, kako se vjemajo mnogi potresi z gorami, njihovo obliko in lego. Zlasti tam — pravijo — nastajajo potresi, kjer je visoko in dolgo gorovje presekano, ali kjer je zraven takega gorovja velika nižava ali kaka globoka kotlina, ali morje, ali pa, kjer se take gore hitro in strmo znižujejo. Tako je n. pr. v južni Ameriki v Kordillerah, kjer je v resnici največ hudih potresov, pa tudi v južni, srednji in zgornji Italiji, na Kamčatki in drugodi. Tu je po mnenju učenjakov močno in silovito, zato tudi večkrat hipno premikanje raznih tiščočih se delov, ki napravljajo potrese in sicer najmočnejše in najnevarnejše. Potrese te vrste imenujejo tektonične, ker izvirajo iz sestava in — kakor bi rekli — zgradbe naše zemeljske skorje.

Dragi čitatelj menda vé, da so razlagali naši zvedenci ljubljanski potres po vseh teh načinih. Čitali smo razkladanje, da izvira naš potres iz kraških votlin, ki so se menda tu in tam udrle in sesedle. Ker je letošnjo pomlad pridrlo vanje nenavadno veliko vode, zato je marsikaj razmehčala in tako pripomogla, da so se kaki oboki razdrli in se je za njimi usula cela množina razne zemeljske tvarine. — Tako razlaganje je pač prav preprosto in zato pametno; seveda veljavno toliko, kolikor se vjemajo ž njimi razna opazovanja. Nekateri — in menda najmočnejši — sunki so res prihajali, kakor se nam je zdelo v Ljubljani, sem od kraške strani. Preprost človek mi je rekel, da je pridrvilo bučanje in gibanje od Krima. Toda vselej ni prišel potres od te strani, in tudi ga niso po Krasu najbolj čutili. Ko so preiskali kraške jame po potresu, niso našli v njih nikakih prememb.

Kaj torej? Ali je ljubljanski potres vulkanski potres, ki izvira iz vulkanskih močij pod Ljubljano in njeno okolico? Že sama misel na to

nam je grozna, da bi bila namreč Ljubljana nad ognjiščem vulkanskih močij, da bi morda kdaj celó Krim ali Šmarna gora jela bljuvati lavo na naše Ižance ali Posavce. Kako je notri v zemlji, ne vemo, vendar bi morali imeti še mnogo trdnejše dokaze, kakor je potres, predno bi smeli reči, da je pod Ljubljano pravo vulkansko ognjišče. Da so v zemlji sploh vulkanske močij in da segajo tudi do Ljubljane, tega ne taji nihče: a tu se vpraša, kateri je najbližji vzrok potresu, katera tvarina in moč je sunila ob naša tla, da so se stresla?

Podobna taki razlagi je misel, katero smo tudi čitali, da je poslednji potres napravila letošnja velikanska moča, ki je polagoma šla vedno globlje v zemljo, naposled prišla tudi do gorkih plastij in prostorov, kjer se je voda nagloma preminjala v par. Ker je bilo parov vedno več in so se narejali zaradi obilne vode jako hitro, zato so v zaprtih, z vodo in z razmehčanimi stvarmi zadelanih prostorih pritiskali na vse strani tako dolgo, dokler se ni udala najslabejša stran. To je naredilo silovito razpoko, s tem pa močan sunek, ki je šel na vse strani in tako se čutil kot potres.

Kdor primerja med seboj vse to, kar napravljajo v raznih telesih sopari, pripoznava rad, da je ta misel prav umna in bi ji človek skoro pritegnil. Med vsemi stvarmi, ki smo jih opazili ob potresu, potrjuje omenjeno razlago najbolj to, da se je potres ponavljal in da je nastal na raznih krajih v zemlji. Tudi se je ponavljal potres vsaj nekoliko pravilno, in to kaže, da je vir ali vzrok potresu nastajal sproti, da se ni ob enem ugnala vsa njegova sila. Voda v zemlji se je še po glavnem sunku vedno preminjala v pare, sedaj tu, sedaj tam in tako delala potrese. To se vjema vse prav dobro.

Toda — v ljubljanski okolici in po Kranjskem je prav pogostoma obilo moče in bile so že mnoge povodni, a ni bilo takih potresov. Nadalje pač tudi težko pride v globoke plasti voda v tako kratkem času, kakor kaže ta razlaga. In če bi pari res udarjali iz zaprtin, zakaj bi ne prišli na dan, zakaj bi se ne poznalo to na vodah, zakaj bi ne napravljali podnebnih pojavov, kakor n. pr. meglo, dež, grom in blisek? A znano je, da je bilo ob najhujšem potresu najlepše vreme. Zdi se mi, ti pomisleki so toliko močni, da iz letošnje moče same nikakor ne moremo razlagati ljubljanskega potresa.

Potemtakem bi nam preostajala samo še razlaga tektonskih potresov. Tudi ta razlaga ljubljanskega potresa se lahko opre na nekoliko razlogov. Potres se je čutil v onem okrožju, katero omejujejo na zahodu in severu južne Planine; tudi se je širilo glavno gibanje nekako v oni smeri, v kateri se raztezajo ta naša gorovja.

Razlaga se po tem načinu prav lahko ponavljana, razlaga se sila ob potresu, zlasti pa, da je segel tako daleč in sicer n. pr. celó na Dunaj z večjo silo, kakor na nekatere kraje na Kranjskem. Ko bi bil vir potresu samo v soparih pod kranjskimi tlemi, tam, kjer je zlezlo v tla veliko vode, zakaj je bil potres v obče jako slab na Dolenjskem, kjer gredó neizmerne množine vode pod zemljo in so tla malo manj prevotljena kakor na Krasu? Ta obširnost torej, ta nejednaka sila, ki je razdirala pohoštva v oni usodni noči, razlaga se najlože po teoriji tektonskih potresov.

No — „tektonski potres“ je znanstven izraz, bistvo takega potresa je vendar le malo znano. Najhujša sila se je pokazala ob tem potresu v ljubljanski okolici. Kaj naj bi se vendar tu tlačilo in izpodrivalo? Jedina Šmarna gora bi utegnila biti, kolikor kažejo razdejane cerkve in hiše, kriva vse te nezgode, ako je kaka gora kriva potresa. Toda — nič se ne kaže; kolikor je znano, ni okrog gore nobenega useda, nobene razpoke. Če se je utrgalo nekaj skal, zaradi tega ne gre še naši ljubi gori devati vse krivde na rovaš. Da pa je vredno prav zaradi poslednjega potresa preiskati Šmarno goro natančneje, to mislim, kažejo dovolj vasi: Šmartno, Gameljni, Skaručna, Vodice, Št. Vid.

Iz vsega tega se razvidi, da nam ne more nobena razlaga dovolj trdno pojasniti, kaj se je godilo in se godi pod našimi tlemi v poslednjih treh tednih. Človek bi dejal, da deluje več sil skupaj in zato je tako težko najti pravi vzrok celemu pojavu.

Ako hočemo vedeti vsaj nekaj, naslanjati se moramo na popolnoma trdne in izvestne stvari. O ljubljanskem potresu se dá reči pač trdno to-le: 1. Središče vsega potresa je Ljubljana z okolico, ali bolje: okrožje med Krimom in kamniškimi Planinami. 2. Izvir potresa je jako globok, zakaj sicer bi ne segal tako daleč: od Rima še čez Dunaj, od Tirolskega do Ogerskega, čez Hrvaško daleč v Bosno. Zares je v tem okrožju Ljubljana kolikor toliko zemljepisno središče. Približno bi se dalo iz tega izračunati, koliko globoko je bil vir potresa; a dokler niso podatki bolj zbrani, dokler jih ne primerjajo strokovnjaki, bil bi račun prenačuden. Omenjam, da imajo celó manj obsežni potresi svoj vir kakih 20—30 kilometrov pod zemljo. 3. Potres so čutili različni kraji po Kranjskem različno ne samo zaradi oddaljenosti od Ljubljane, ampak še bolj zaradi tál, ki so pod njimi. Več si ne upam reči, zakaj, kdor hoče kaj trditi, najde za vsako stvar kak razlog. Nekateri so n. pr. rekli: „Ta cerkev je na skalnih tleh, zato ni nič trpela.“ Drugi pa: „Ta cerkev je na mehkih tleh, zato ni nič trpela.“ Oboje ne more biti resnično. 4. V valovitem gibanju

se narejajo tako raznovrstne oblike, da ni njegova sila niti na prav bližnjih krajih jednaka. V obče gre valovito gibanje iz središča v premi črti naprej; toda sedaj zadene ob zapreke, recimo ob močno gorovje trdih skladov, in se odmakne, da gre največja sila poleg gore; sedaj se odbije ali odskoči nazaj, ali na desno, ali na levo; sedaj pride v slabo tvarino in oslabi . . . : tako nastane valovanje, kakor če potresemo posodo vode. Onim, ki so zvedeni v akustiki in optiki, znane so te stvari dovolj. Tu se valovi združijo in okrepe (válova višina z višino in nižina z nižino), da je potem sila takega vála grozovita; tam pa se dva vala oslabita (višina z nižino); drugodi potegne jeden val hišo v to smer, drugi takoj potem v drugo, in tako nastanejo potresni vrtinci, ki hiše in predmete zasučejo na okrog. Vse take in jednake stvari smo opazovali tudi ob ljubljanskem potresu. Čudno bi se zdelo marsikomu to, da često bližnji deli hiše nimajo jednake škode. V treh sosednih sobah sem opazil: v zapadni, 4 m široki sobi je odstopila jedna stena, skoro porušila se je peč, prevrnila omara za knjige; v drugi sobici, ki je mnogo ožja, ostalo je vse brez škode, niti slaba peč ne kaže razpok. A v tretji je zopet grozno: knjižno omaro je odprlo, knjige vrglo na tla, steklenice pobilo, strop ves razluščilo. Tako se je igral potres s poslopji. 5. Veliko silo, katero kaže potres, razlagamo zlasti s tem, da se jako hitro razširja. Kakor trde učenjaki, preleti valovito gibanje v jedni sekundi 300 do 700 metrov daljave. Zato se naša poslopja ob potresu niso samo majala, ampak hudo tresla, in to nareja tako hudo škodo v zidovih. 6. Naposled mislim, vsak bralec je sedaj uverjen, da ne moremo prav nič vedeti: kdaj pride, kdaj preneha, ali kako dolgo se bo še ponavljal in trajal potres. Upati pač smemo, da prihodni potresi ne bodo več hudi, ker kaže vse, da je glavna sila že dovršila svoje delo ali se izrabila, da torej ostanki ne bodo prekoračili določene meje.

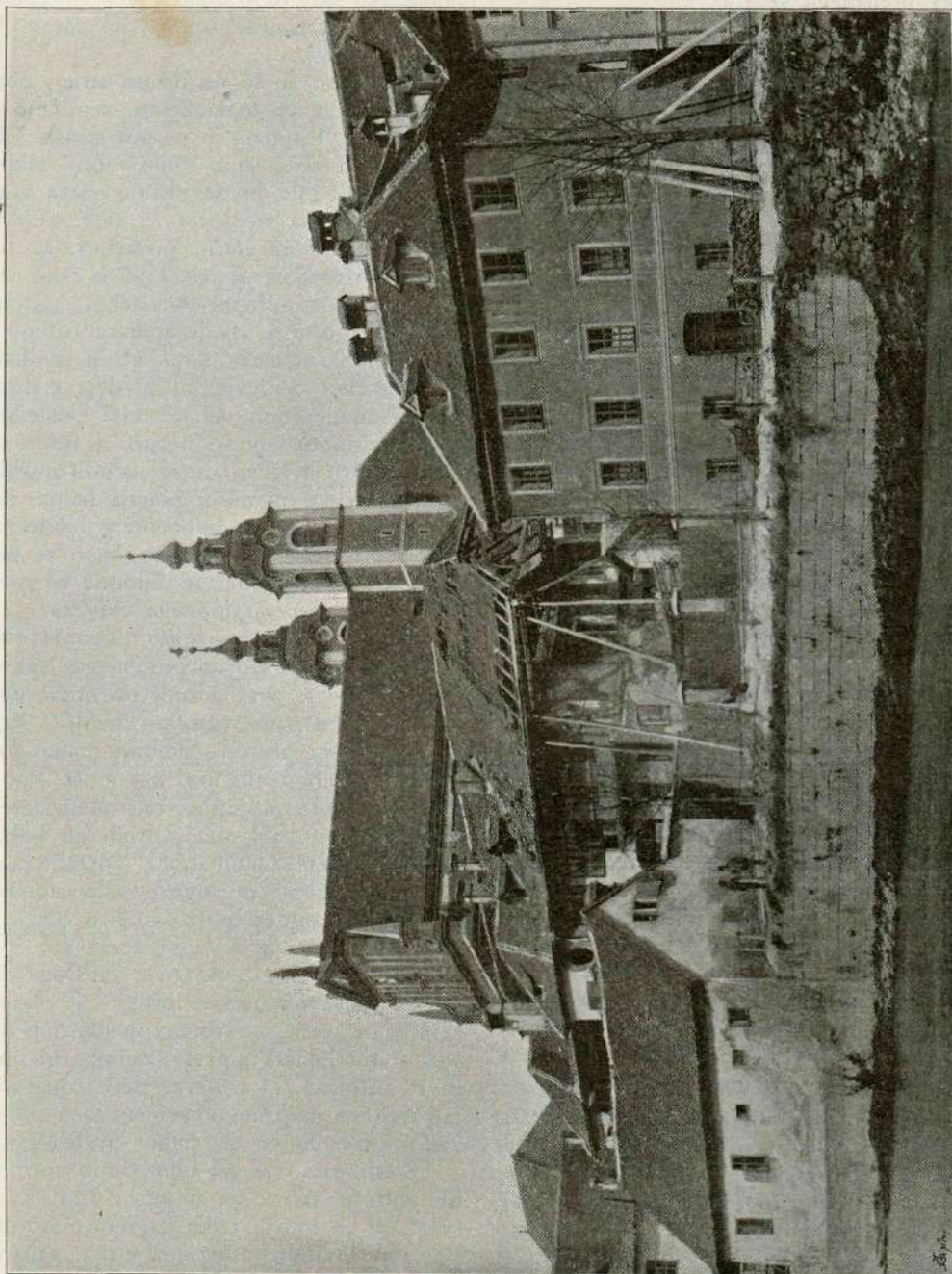
To pač smemo sklepati o našem ljubljanskem potresu. Razlage torej nimamo nobene? Trdne in vsestransko zanesljive ne; kdor sprejme katero izmed poprej razkazanih razlag, sprejme jo bolj zato, da si misli vsaj nekaj, kakor da bi prišel do temelja in resnice. Čemu nam je razlaga, katera se ne sklada z opazovanjem!

Vendar si razlaga pisalec teh vrstic ljubljanski potres na neki način, ki se morda drugim ne bo zdel razlaga. Poglejmo!

Sicer je minulo skoro že 15 let od zagrebškega potresa sem, vendar se usiljuje vsakemu opazovalcu potresov misel, da sta oba potresa v tesni zvezi. Kakor povzemamo iz poročil o zagrebškem potresu, smemo imenovati oba potresa jako podobna, bodisi gledé na način, bo-

disi gledé na moč. (Nekateri trdé, da je bil ljubljanski silnejši kakor zagrebški.) Da sta si Ljubljana in Zagreb ob jednem blizu, to nam kaže toliko boljše ono vez, ki veže oba potresa. Ozirati

se smemo na Savo, ki je narejala in preminjala tla onim krajem, pod katerimi je nastal potres; ozirati se smemo na podobno podlago, na kateri sta Zagreb in Ljubljana, ozirati tudi na podobno

Prizor v Ljubljani ob potresu. (Fotogr. H. Dolevec.)

lego, in torej smemo tudi trditi kot jako verjetno misel, da sta oba potresa nastala iz istih podzemskih močij, da sta istega vira. Morda — zanimivo bo to — bode trajal tudi ljubljanski tako dolgo kakor zagrebški, ki se je silovito

začel dné 8. listopada l. 1880. ob 7. uri 34 minut zjutraj in ponehal šele sredi prosinca, torej je trajal dva meseca. Mimogredé omenjamo, da se je tudi ljubljanski potres, kakor zagrebški, pripravljaj z lahnimi potresi, ne samo z onima

dvema sunkoma, ki sta se čutila — prvi pet minut, drugi jedno minuto — pred potresom, ampak tudi že nekaj dni poprej, in dobro se še spominjam, da je kakih deset dni poprej neki natančni opazovalec opozoril malo družbo na potres prejšnjega večera.

Če sta pa oba potresa združena tako tesno, potem pač ni treba misliti ne na kraške votline, ne na letošnje veliko moč — vsaj kot na prvotne in glavne vzroke ne, — marveč misliti treba na ono veliko in neprenehoma delujočo moč, ki vedno preminja našo zemljo.

Če ne bi vedeli iz znanstva, vedeli bi že iz katekizma, da se je svet začel in da se je torej začela tudi naša zemlja: začela je živeti in delovati kakor na površini tako tudi v notranjščini. Naša zemlja se vedno preminja in neprestano giblje. Kakšne premembe so se godile že na njej! Goré so se dvigale v višavo, morja so odstopala z jednega kraja in se razlila na druga mesta. Notranje gibanje in preminjanje nam je sicer znano le malo, a da se godi, to je popolnoma trdno. Treba pa tukaj poudarjati, da se notranjščina naše zemlje giblje sama od sebe, ne da bi jo preminjalo še le solnce.

Zemlja ima nekako „življenje“, katero ji je dal Stvarnik in katero se vrši po določenih zakonih. Gotovo je, da ima zemlja v notranjščini veliko toplino, gotovo pa je tudi, da se čim dalje bolj ohlaja, zato pa tudi krči. Ker je zunanja zemeljska skorja trda, zato se ne more krčiti vedno mirno in neznatno, kakor bi se krčila vodena obla, marveč to krčenje se godi nekako tako, kakor če se suši jabolko: delajo se gube, jamice, dolinice in celó razpoke.

To notranje gibanje in preminanje dela brez dvoma največ potresov. To je pač lahko jasno tudi preprostemu človeku. A kako ravno nareja to gibanje potrese, kako nastanejo sunki in udarci, to si razlaga vsak po svoje, vemo pa o tem jako malo. Natančno opazovanje in primerjanje nam bo razjasnilo marsikaj tudi pri potresih, a tega, kar bi vedeli najrajši, kdaj pride potres in kakšen, ne bomo vedeli nikdar.

Pri potresih se ne dá nikdar trdno sklepati: tako je bilo tamkaj in tedaj, tako bo tudi tukaj in sedaj. Morda bo, a gotovo ni. Dalje se ne dá reči: ta kraj je varen potresov; ali: sedaj, ko smo prebili ta potres, ni se nam bati sto let drugega. Vsi taki sklepi so negotovi. Na vrhu zemlje se pač vrstijo letni časi in prihaja drug za drugim, toda gibanje v notranjščini je imelo jeden začetek in bo imelo jeden konec; kar je pa vmes — to ne gre po vrsti. Četudi ni imel kak kraj nobenega potresa, lahko ga ima jutri, ali pa tudi nikoli do konca sveta: znano to ni doslej nikomur.

Ali je to razlaga? Je in ni. Je zato, ker izkušamo pokazati notranjo zvezo pojavov; ni pa zato, ker ne navajamo nobenih bližnjih vzrokov. Kdor trdi, da je ta razlaga vsaj skladna z razlago tektonskih potresov, temu ne ugovarjamo, ako umeva to „tektoniko“ — kot sestavo in zgradbo vesoljne zemlje, ne samo bližnjih gorá.

A ozirimo se še na druge strani potresov! Potresi so za nas malenkostne zemljane strahoviti pojavi. Ljudem se ne zdé strašni šele danes, tudi niso samo Ljubljancani tako strašljivi, ampak bilo je od nekdanj groza vsakogar, kdor je stal na zibajočih se tleh. To povzemamo dovolj iz starih pisateljev, ki so nam sporočili marsikak potres. Tudi je čisto naravno. Vajeni smo trdnih tal pod seboj; tudi nam je prirojena potreba, da je stališče trdno, kamor stopimo. Ko se začnó tla gibati in umikati, pretrese se nam živčevje, in to dela z domišljijo skupaj znani strah, ki je zašel poslednje dni Ljubljancanom v meso in kosti. Kakó je gibanje tal kvarljivo živčevju, kaže najbolj morská bolezen, ki izvira ravno iz gibanja ladije. Ako slišimo poleg tega tudi bobnenje v tleh in pokanje našega bivališča, ako vidimo, kako se podirajo razni predmeti, tedaj ni čudno, če prevzame strah tudi sicer pogumnega človeka.

Vendar — — dasi je potres za nas strahovit pojav, ni sam na sebi nič posebnega. Kako malo, malo se zgane zemlja tudi ob hudih potresih! Imejmo pred očmi vesoljno zemljo: kaj je na tej ljubljanski potres! Majhna malenkost, primeroma mnogo manjša, kakor če kdo v velikem poslopiju zaloputne vrata. Kadar gre mimo naših poslopij težak voz, potresa jih bolj, kakor so bili nekateri sedanji sunki. Torej je pametno, da si ne delamo o potresu tako strašnih slik v domišljiji, ampak se navadimo o njem misliti in soditi z višjega stališča.

Potres je tako naraven in od Boga določen pojav, kakor kateri koli drugi. V celoto naše zemlje in njenega življenja spada tudi naš poslednji ljubljanski potres. Zemlja ni omagala, ni se ustrašila, ni prišla v nered, marveč njen red zahteva, da pride ob svojem času tudi potres, kakor pride huda ura, kakor pride lepo vreme.

Zlasti trdno se pa oborožimo proti strahu ob potresu, ako se spomnimo Boga, ki vlada svet. On je določil vsem stvarjem mero in meje. Postavil je meje viharjem, streli, valovom in potresu. Kaj je zemeljska tvarina, kaj je ta velika kepa raznih snovij, ako bi je ne vladala in vzdrževala, pa tudi — da tako rečem — krotila moč božja? Naj bi bil naš ljubljanski potres le še nekoliko hujši, tisočine Ljubljancanov bi bile pokopane pod razvalinami. Kdo je določil potresu meje in zakon, da se je zemlja

sicer gibala, kolikor je treba za njen razvoj, ne da bi bila pokončala življenja mnogih njenih prebivalcev? Prav v tem se vidi ljubezniva previdnost božja, ki vodi prirodne sile. Narēdi lep skedenj, ogradi ga na okrog, nanesi nanj suhega snopja in je naloži po vrsti; potem privēdi par volov, zapri ju v ograjo, naženi ju z bičem, da bodeta dirjala na okrog: nato pojdi strani in za več ur pridi, da vidiš omlačeno žito — —! Maješ z glavo. Blizu tako je tudi s prirodnimi silami. Božja roka jih vodi in vlada, in tej roki zaupajmo! Ko je leta 1869. znani čolnarski vodnik Mustafa vozil iz ladije proti Jafi po grozno razburkanem morju našega svetlega cesarja in se je vladar po pravici bal, zaklical mu je Mustafa: „Nič se ne boj, véliki sultan: Mustafa te pelje.“

Pa ne samo, da spoznavamo Boga, marveč tudi kristijani smo. Vemo, da nimamo tukaj stalne domovine, ampak iščemo druge, vemo tudi, da je naša zemlja solzna dolina: Kako lepo nam pojasnjuje ti resnici prav potres! Niti na nizkih tleh, niti na visoki in skalnati gori nimamo trdnega stala; niti v delavnik, niti v praznik nimamo čistega mirú: niti ubožec v koči niti bogataš v palači nima popolnoma varnega bivališča —, ker ga na zemlji ni.

Zares, kot kristijani moramo premagovati strah. Pogum je naravna in krščanska čednost in torej tudi naša dolžnost. Pogum nas mora navdajati tudi ob potresu. tem bolj, ker s strahom delamo škodo sebi in drugim.

Ker že govorimo o ljubljanskem potresu s tega stališča, pripomnimo še nekatere druge stvari. Mnogi hitro izrekó ob takih prilikah besedo „šiba božja“ ali celó „kazen božja“ in ob tem radi omenjajo, s čim so ti in ti zaslužili tako kazen. — „Šibo božjo“ umevamo lahko na dva načina: umevamo jo lahko tako, da jo je Bog čudežno ali z neposrednim dejanjem poslal nad nas, ali pa tako, da nas je Bog ž njó udaril, kakor nas zadevajo druge naravne nesreče: bolezní, hude ure, slabe letine. Preprosti ljudje imajo nenavadne in redkejše dogodke jako radi za neposredna, nekaka čudežna dela božja, tako, kakor je Bog čudovito pokončal Sodomo in Gomoro. Tako so nekateri tudi Ljubljano obsodili na ta način, da je naš potres naravnost kazen božja. Nam se tako govorjenje ne zdi modro, zlasti ne, če si mislimo po strani, da so samó nekateri zaslužili tisto kazen. Nikogar ne smemo soditi in ne smemo biti podobni Jobovim prijateljem, ki so ga takoj obsodili, češ, da ga je zadela zaslužena kazen božja.

Še manj pametno pa in celó nekrščansko je govoriti ali pisati, da je Ljubljano zadela ta nesreča po nedolžnem. Kdo je brez krivde?

Kdo ni vreden, da ga Bog vodi k pokori? Komu ni koristno, če ga Bog poniža? Mnogi so zares nespametno govorili te dneve, da Ljubljana vendar ni tako napačna, marveč moli in obiskuje cerkve bolj, kakor da bi bila zaslužila to kazen. Kdor moli in obiskuje cerkve samo zato, da bi se mu godilo le dobro na zemlji in bi ga ne zadela nikdar nobena nesreča, ta pač nima pravega krščanskega srca, ker nima ljubezni do Boga.

Četudi izvajamo potres iz trdnih in iz sebe nepremeljivih prirodnih zakonov, vendar odločno obsojamo one, kateri se rogajo tistim, ki molijo in prosijo Boga pomoči in rešenja. Bog ni naredil našega potresa tako čudežno, kakor ob Gospodovi smrti, pa tudi ne smemo tirjati ali pričakovati, da ga bo odvrne s čudežem: vendar odvrne Bog lahko nesrečo od nas tudi po naravni poti, in le pametno je prositi Boga pomoči, ker je Bog gospodar vse prirode. Naj bi taki ljudje pomislili, da je mnogo mest že popolnoma propadlo po potresih, da je mnogokrat več nego polovica prebivalcev izgubila življenje ob potresih. Res s hvaležnim srcem moramo govoriti o posebni previdnosti božji, da se Ljubljančanom ni primerilo več nesreč. Kako grozna osoda bi bila za naše meščane, ki so sedaj brez strehe, ko bi se bil potres pojavil ob letošnjem tako hudem snegu! Zagreb je trpel prav ob začetku zime in tudi drugodi se godé potresi najrajši ob zimskem času. O zares nenavadnih slučajih, kako se je rešil ta in oni, kako so se oteli otroci in živina — kmetu glavno imetje —, dalo bi se pisati mnogo. Tako torej — mislim — je dovolj vzroka, da smo Bogu hvaležni za to, kar smo ohranili, in ne togujemo preveč za tem, kar smo po božji volji izgubili.

Ljubljančani nikakor ne zavidamo drugim mestom, katerih ni zadela ta nesreča, in ne rečemo: Zakaj trpimo mi, ne pa oni? marveč se veselimo, da nam sedaj morejo pomagati. Sicer pa velja morda tudi tukaj: Danes meni, jutri tebi. Nečloveško barbarstvo je pa pri onih, ki Slovencem privoščijo to nesrečo.

Ni nesreče brez sreče. Brez obotavljanja trdim, da ima tudi naša nesreča solnčno stran in ta je za nas jako važna. Spoznali smo najprej prav jasno, česar potrebujemo. Potrebujemo vernega, krepkega in neustrašenega ljudstva, ki si zna takoj pomoči in ne obupa v težavah. Potrebujemo uma in poguma; potrebujemo duha in srca, da ne pademo v roke takim ljudem, kakoršni so se semterje javljali ob potresu in njegovih posledicah. — Spoznali smo svoje prijatelje in podpornike. Naš list ni političen, vendar mu je dolžnost gojiti ne samo slovensko, ampak tudi avstrijsko domoljubje.

Kako naj bi si pomogel naš narodič s separatizmom? Treba, da se krepko držimo celotnega avstrijskega telesa in tako urno vstanemo, ako nas je nesreča vrgla na tla. Kakor zares junaško deluje Dunaj za Ljubljano, tako upamo, da si bo tudi našega svetlega cesarja vlada pridobila ne samo zasluge za Slovence, ampak tudi njihova srca — z močno podporo. — In še nekaj smo spoznali, kar je pa nekoliko težko povedati. A bodi vendar! Res hudo je bilo in je še ob potresu. Rečem pa, da vsa ta bridkost in žalost ni v nobeni primeri z bridkostjo in žalostjo, katero občuti pravi narodnjak, ko vidi, da nekateri domačini, rojaki, — kri od naše krvi — rušijo naša svetišča in potresajo stebre slovenskega mišljenja in čutenja, vero, pobožnost in ljubezen. Hudo je duhovniku stopiti v razdejano cerkev, a vesel je sredi zvestega in udanega, četudi ubogega ljudstva. Kaj pa mu je tudi krasna cerkev — prazna vernikov, in trdna župniška hiša —, če se je ogibljejo župljani! Sedaj torej, ko smo občutili hud zemski potres, nikar ne potresajmo sami svojega naroda še huje!

Res je zemlja neobčutna in se ne zmeni, kdo hodi po njej, vendar bi dejal, da je nekaka zveza med njo in njenimi prebivalci, zato, ker je obeh isti vladar in gospodar — Bog. Če se oziram na zgodovino, uriva se mi misel, da so bili veliki potresi večkrat ob posebno resnobnih časih. Dobro znano je to o prvem stoletju po Kristusu, ko se je pretrgala stara in polagoma začela nova zgodovina. No — iz našega potresa pač ne smemo nič takega sklepati, a želeli bi bilo vendar, da se res vsestransko strese in vzdrami naš narod iz one otrpnelosti, ki ga veže duševno in telesno, in začne novo

življenje. Delo, umnost, varčnost, skromnost, medsebojna ljubezen in potrpežljivost, zaupanje v Boga in bližnjega, živa katoliška vera — to nas bo rešilo in ohranilo.

In Ljubljana z okolico — kaj naj začne sedaj? Ali naj dene roke križem? Ne sme, pa tudi ne bo. Kako se giblje vse po Ljubljani in dela, kako delajo posebno uradi in oblasti! Pa to ni dovolj, ljudstvo samo mora prijeti za delo. Stotine in stotine laških delavcev nam popravlja hiše; prav je, veseli smo jih. A boli nas, da nekateri domači ljudje postopajo. Delo in zopet delo, to nas bo rešilo. Na delo torej z umom in z rokami Ljubljana, in podrta Kranjska! Pomozite si sama in Bog ti bo pomogel. Gledal sem večkrat v prirodi zanimiv prizor. Mravljam je razdrla sovražna roka njih mravljišče, razkopala njih lepo sestavljeno bivališče. Kaj so storile mravlje? Takoj so se lotile dela in popravljale svoj stan. Za nekaj dni po razdoru sem videl mravljinčji kup tak, kakoršen je bil poprej. Tudi naša mesta so nekaka mravljišča v veliki meri. Kaj zato, da nam je huda zemška sila nekoliko podrla naša bivališča! Pridni kakor mravlje jih bomo popravili še lepše, če Bog dá in sreča junaška. Pa ne samo lepše, ampak tudi trdneje treba graditi bivališča. Prav nič ne vemo, ali se prej ali pozneje ne vzbudi podzemška sila in udari zopet ob naša tla. Božja volja je, da gradimo trdno, ne pa samo za par let. Čas je že, da se začne tudi domači in narodni zidarski obrt, da si vzgojimo domačih mojstrov in jim damo na roke domačih delavcev, ki bodo mogli in hoteli uspešno tekmovali z neumornimi, skromnimi, pa tudi zaslužka željnimi Lahi.

Potres nam je odkril marsikako rano, Bog in srečna bodočnost nam prineseta leka.

Potovanje križem jutrove dežele.

(Piše dr. Fr. L.)

(Dalje.)

IX. Ob Tiberijskem jezeru.

(Konec.)

Dan potem, ko smo došli v Tiberijo, pozdravljal sem na preprijetni strehi frančiškanskega samostana lepo jutro in zrl na šumljajoče jezero. Rečem lahko, da je malo tako lepih točk ne samo v Palestini, ampak tudi po drugih deželah, kakor je ta prostor na strehi z razgledom na Tiberijsko jezero. A prijetnost in neprijetnost bivata blizu skupaj; na streho me ni privabilo samo lepo jutro, marveč prignal me je tudi sitni mrčes, ki mi je vznemirjal spanje.

O pol šestih sem opravil daritev sv. maše pri velikem oltarju samostanske cerkve, ki je posvečena sv. Petru. Trdijo namreč, da je sezidana tam, kjer je Izveličar rekel Simonu Petru: „Simon Janezov, ali me ljubiš bolj kakor ti-le?“ Reče mu: „To je da, gospod, ti veš, da te ljubim.“ Reče mu: „Pasí moja jagnjeta.“ Tako je vprašal Izveličar Petra trikrat in trikrat je zatrdil Peter, da ljubi svojega učenika.¹⁾ Ta spomin torej prevzema dušo romarjevo na tem mestu, spomin

¹⁾ Jan. 21, 15—17.